

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/72/2021
Identifikačné číslo spisu: 7617210991
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7617210991.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ J. R., 2/ O. R., bývajúcí vo T., zastúpených Advokátska kancelária - Ján Buroci, s. r. o., so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Za Šestnástkou 17, IČO: 50 663 160, proti žalovanej Všeobecná úverová banka, a. s., so sídlom v Bratislave, Mlynské nivy 1, IČO: 31 320 155, o neplatnosť záložnej zmluvy a i., vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 1C/35/2017, o dovolaní žalobkyne 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. novembra 2019 sp. zn. 5Co/83/2019, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves z 26. októbra 2018 č. k. 1C/35/2017-193 a rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 21. novembra 2019 sp. zn. 5Co/83/2019 a vec vracia Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“, alebo „OS SNV“) rozsudkom z 26. októbra 2018 č. k. 1C/35/2017-193 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia dožadovali určenia, že zmluva o zriadení záložného práva č. XXXXXXXXXX/XX-XXX-XXX z 24.04.2009 (ďalej aj ako „zmluva o zriadení záložného práva“) k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX pre obec a k. ú. H., a to rodinného domu s. č. XXX stojaceho na parcele KN C 2021/14 zastavané plochy a nádvoria o výmere 569 m², parcely KN C 2021/14 zastavané plochy a nádvoria o výmere 569 m² a KN C 2021/13 záhrady o výmere 725 m² a žiadali určiť žalovanej povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva zo zmluvy o zriadení záložného práva. Súd prvej inštancie zároveň žalovanej priznal plnú náhradu trov konania. Rozhodnutie právne odôvodnil § 137 písm. d/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“) a uviedol, že z pripojeného spisu OS SNV sp. zn. 8C/26/2017 zistil, že súd nariadil neodkladné opatrenie zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou zo zmluvy o zriadení záložného práva a zároveň uložil žalobcom povinnosť podať žalobu vo veci samej o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva v lehote do 30 dní od doručenia uznesenia. Súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že zmluva, vyslovenia neplatnosti ktorej sa žalobcovia dožadujú, je právnou skutočnosťou, pričom zo žiadneho hmotnoprávneho predpisu nevyplýva, že sa možno danej neplatnosti dožadovať, teda súd nemal preukázať, že na vyslovení

neplatnosti záložnej zmluvy žalobcovia majú naliehavý právny záujem, čo by znamenalo, že určovací rozsudok by nebol pre žalobcov podstatným spôsobom užitočný, keďže žalovaná má možnosť realizovať svoju pohľadávku v rámci výkonu záložného práva.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali žalobcovia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej ako „odvolací súd“) rozsudkom z 21. novembra 2019 sp. zn. 5Co/83/2019, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že žalobcovia v odvolaní zopakovali skutočnosti uvádzané už v konaní na súde prvej inštancie, s ktorými sa súd prvej inštancie riadne vysporiadal a s jeho dôvodmi sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil. Odvolací súd ďalej uviedol, že nárok žalovanej nebol premĺčaný, čo vyplynulo z vyjadrenia žalovanej k odvolaniu. V súvislosti s naliehavým právnym záujmom žalobcov na určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, k tvrdeniu žalobcov, že na podanie takejto žaloby ich výslovne odkázal OS SNV uznesením z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 odvolací súd uviedol, že dané tvrdenie žalobcov nezodpovedalo skutočnosti, lebo vo výroku II. uznesenia im bolo podľa § 336 ods.1 CSP uložené iba podať žalobu vo veci samej, avšak bez toho, aby bolo súčasne uvedené, čo je vecou samou, pričom neodkladné opatrenie sa týkalo iba uloženia povinnosti (teda nie určenia) žalovanej zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou, preto bol súd oprávnený a povinný skúmať predovšetkým existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Odvolací súd neprihliadol na rozhodnutie NS ČR, na ktoré poukázali žalobcovia, nakoľko rozhodnutia NS ČR netvoria ustálenú rozhodovaciu prax v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa 2/ (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolateľka namietla, že je v rozpore s obsahom spisu konštatovanie odvolacieho súdu v ods. 12. o nepravdivosti odvolacej námietky žalobcov, že na podanie uvedenej žaloby boli odkázaní samotným súdom prvej inštancie, nakoľko tento odkázal „iba podať žalobu vo veci samej, avšak bez toho, aby bolo súčasne uvedené, čo je vecou samou“. Poukázala na skutočnosť, že v uznesení OS SNV z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 bolo priamo uvedené, že predmetom žaloby má byť žaloba o určenie neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva č. XXX/XXXXXX/XX-XXX-XXX..

4. Dovolateľka ďalej dôvodila, že si nie je vedomá toho, že by odvolací súd už riešil otázku, či pri podaní žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu je nutné skúmať naliehavý právny záujem, pokiaľ na podanie tejto žaloby odkázal samotný súd podľa § 336 CSP, teda pod podmienkou, že pokiaľ táto podaná nebude, tak neodkladné opatrenie zanikne. Podľa dovolateľky nemožno v tomto prípade naliehavý právny záujem vôbec skúmať. Súd vymedzuje podľa § 336 CSP podmienky, za akých bude neodkladné opatrenie trvať. Jednou z nich je i podanie žaloby pričom určuje predmet konania vo veci samej. Pokiaľ by sa teda v tomto konaní mal skúmať naliehavý právny záujem, tak je to de facto súd, ktorý rozhoduje o úspechu strany konania, nakoľko mu volí procesný prostriedok ochrany. Ako v tomto prípade sa potom môže stať, že zvolený prostriedok ochrany posúdi súd ako nesprávny pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, čím dostáva stranu konania do neúspechu, bez jej pričinenia, keď sa riadila len pokynmi súdu.

5. Z uvedených dôvodov dovolateľka navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať jej plnú náhradu trov dovolacieho konania.

6. Z vyjadrenia žalovanej k dovolaniu vyplynulo, že s rozsudkom odvolacieho súdu sa stotožnila, pričom dovolanie neobsahuje žiadne právne relevantné dôvody spôsobilé zvrátiť rozhodnutie odvolacieho súdu, preto požiadala dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

8. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu pri splnení zákonom stanovených predpokladov a podmienok. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP) a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania, resp. predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie dovolaním napadnúť (úspešne). Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolací súd každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj podľa jeho obsahu (§ 124 CSP) a v súlade s článkom 11 ods. 1 až 3 CSP. Pri takomto posudzovaní dovolania je zrejmé, že prípustnosť dovolania žalobkyňa 2/ oprela okrem § 421 ods. 1 písm. b/ CSP aj o § 420 písm. f/ CSP.

13. Podľa § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Z obsahu dovolania vyplynulo, že dovolateľka namietla, že odvolací súd v ods. 12. uviedol, že odvolacia námietka žalobcov týkajúca sa odkazu súdu prvej inštancie na podanie konkrétnej žaloby nie je pravdivá, nakoľko tento odkázal „iba podať žalobu vo veci samej, avšak bez toho, aby bolo súčasne uvedené, čo je vecou samou“, čo však bolo podľa dovolateľky v rozpore s obsahom spisu, nakoľko v uznesení z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 OS SNV priamo uviedol, že predmetom žaloby má byť žaloba o určenie neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva č. XXX/XXXXXX/XX-XXX-XXX.

15. Dovolací súd po preskúmaní spisového materiálu Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 8C/26/2017 zistil, že výrok II. uznesenia z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89, právoplatného dňa 08. februára 2018, ktorým OS SNV rozhodol o návrhu žalobcov 1/ a 2/ na nariadenie neodkladného opatrenia znie: „Podľa § 336 ods. 1 Civilného sporového poriadku súd ukladá žalobcom 1/, 2/ povinnosť podať žalobu vo veci samej v spore žalobcov: 1/ J. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom Y. a 2/ O. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom Y., proti žalovanému Všeobecná úverová banka, a. s., so sídlom Mlynské nivy 1, Bratislava, IČO: 45 684 618, o určenie neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva č. XXX/XXXXXX/XX-XXX-XXX, uzavretej medzi spornými stranami dňa 24.04.2009, ktoré je zapísané v Katastri nehnuteľností pod L. z 26.05.2009 k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX pre obec a k. ú. H., a to rodinného domu s. č. XXX stojaceho na parcele KN-C 2021/14 zastavané plochy a nádvoría o výmere 569 m², parcely KN-C 2021/14 zastavané plochy a nádvoría o výmere 569 m² a parcely KN-C 2021/13 záhrady o výmere 725 m², a to v lehote 30 dní od doručenia tohto uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia na Okresný súd Spišská Nová Ves.“ OS SNV následne uznesením č. k. 8C/26/2017-109 opravil II. výrok uznesenia z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 v označení katastrálneho územia nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX tak, že malo správne znieť: katastrálne územie V. Z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu žiadnym spôsobom nie je možné zistiť, z čoho vyvodil záver obsiahnutý v ods. 12. jeho rozhodnutia, že vo výroku II. uznesenia OS SNV z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 bolo žalobcom podľa § 336 ods. 1 CSP uložené iba podať žalobu vo veci samej, avšak bez toho, aby bolo súčasne uvedené, čo je vecou samou.

16. Dovolaciemu súdu taktiež nebolo zrejmé, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, keď napriek povinnosti uloženej žalobcom uznesením o nariadení neodkladného opatrenia OS SNV z 19. apríla 2017 č. k. 8C/26/2017-89 podať žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva v lehote 30 dní od doručenia uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia na Okresný súd SNV, v ods. 30. a nasl. svojho rozsudku konštatoval, že nemal preukázané, že existuje naliehavý právny záujem na vyslovení neplatnosti záložnej zmluvy, pričom naliehavosť nie je daná, ak má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva, pričom bližšie nešpecifikoval aký „iný spôsob ochrany tvrdeného práva“ mali žalobcovia k dispozícii, keďže v uznesení o nariadení neodkladného opatrenia im bola uložená povinnosť podať konkrétne žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, ktorú povinnosť si splnili podaním žaloby v prejednávanej veci dňa 19.05.2017.

17. V súvislosti s uvedeným dovolací súd odkazuje na stanovisko Najvyššieho súdu SR publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktoré je aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 01. júli 2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

18. Dovolací súd zdôrazňuje, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

19. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, táto skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Z judikatúry tohto súdu vyplýva, že na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na

také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“.

20. Dovolací súd tak konštatuje, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutí prvoinštančného i odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci.

21. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu existujúca do 30. júna 2016 sa ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (porovnaj sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015) a na tom zotrúva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti predpisov tvoriacich súčasť rekodifikácie slovenského civilného procesu (porovnaj sp. zn. 2 Cdo 5/2018, 3 Cdo 146/2018, 8 Cdo 70/2017). Vzhľadom k tomu, že dovolací súd vyhovel námietke vyplývajúcej podľa obsahu dovolania z § 420 písm. f/ CSP, dovolacím dôvodom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 písm. b/ sa nezaoberal.

22. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.